

Praktijkopleiding tot accountant

Protocol geheimhouding

Inleiding

In dit protocol zijn de gedragsregels opgenomen die ten aanzien van geheimhouding en gegevensbescherming in acht moeten worden genomen bij de verschillende onderdelen van de praktijkopleiding tot accountant, als bedoeld in de Wet op het accountantsberoep, artikel 47. Deze regels gelden voor zowel de schriftelijke als mondelinge uitingen van de trainees en voor andere documenten, die in het kader van de praktijkopleiding zijn opgesteld, waarin vertrouwelijke gegevens zijn opgenomen.

Het protocol beschrijft eerst op welke manier de bij de praktijkopleiding betrokkenen, waaronder ook trainees en medewerkers van instellingen, reeds gebonden zijn aan geheimhoudings- en privacybepalingen in wet- en regelgeving. Dit mede omdat niet iedereen zich hier bewust van zal zijn. Vervolgens is een aantal specifieke aanvullende gedragsregels opgenomen.

De geheimhoudingsaspecten spelen bijvoorbeeld een grote rol bij elementen in de praktijkopleiding waarbij in groepsverband met mede-trainees casusposities van trainees worden besproken. Dit zijn onder meer referaten, intervisiegesprekken en begeleidingsdagen.

De kring van personen die kennis krijgt van de casusposities vanuit schriftelijke uitingen van de trainee bestaat uit praktijkbegeleiders, beoordelaars, examinatoren, referaatbegeleiders, begeleiders bij begeleidingsdagen, mede-trainees en toezichthouders.

De kring van personen die kennis krijgt van de casusposities die de trainee mondeling tijdens de referaatbijeenkomsten, begeleidingsdagen en intervisiegesprekken naar voren brengt, bestaat uit referaatbegeleiders, begeleiders van begeleidingsdagen, intervisiecoaches, mede-trainees en toezichthouders.

Hiernaast hebben medewerkers van de NBA en medewerkers van stagebureaus toegang tot de portfolio's van trainees in de Elektronische Leeromgeving (ELO). Ook zullen medewerkers van onderwijsinstellingen en overige instellingen, die onderdelen van de praktijkopleiding uitvoeren, inherent aan hun taak, toegang hebben tot schriftelijke uitingen van trainees om invulling te kunnen geven aan hun administratief-ondersteunende functie. Bijvoorbeeld wanneer de referaatgroep wordt georganiseerd door een onderwijsinstelling of wanneer een stagebureau intervisiegesprekken uitbesteedt aan een andere instelling.

Juridisch kader

VGBA

De VGBA verplicht accountants en degenen die onder hun verantwoordelijkheid werkzaamheden uitvoeren tot geheimhouding van vertrouwelijke gegevens (fundamenteel beginsel van vertrouwelijkheid).

Artikel 16 verplicht de accountant die de beschikking krijgt over gegevens of inlichtingen waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden tot geheimhouding van die gegevens of inlichtingen. De geheimhoudingsverplichting op grond van de Wta, die geldt voor de extern accountant, verschilt in de kern niet van dit artikel.

Artikel 19 van de VGBA verplicht een accountant om maatregelen te treffen die ervoor moeten zorgen dat degene die onder zijn verantwoordelijkheid werkzaamheden uitvoert ten behoeve van een professionele dienst, de vertrouwelijkheidsverplichtingen naleeft zoals deze op grond van de artikelen 16 tot en met 18 van de VGBA gelden. Uit artikel 19 van de VGBA vloeit dan ook voort dat een accountant ervoor waakt dat een trainee, bij het gebruik van een casuspositie die afkomstig is uit een cliëntendossier waarvoor de accountant verantwoordelijk is, geen vertrouwelijke gegevens naar buiten brengt.

Geheimhoudingsclausule

Op grond van artikel 19 VGBA ligt het voor de hand dat een trainee in verhouding tot zijn praktijkopleidingsplaats altijd een geheimhoudingsclausule ondertekent (maatregel). Deze geheimhoudingsclausule geldt in principe als waarborg tegen het naar buiten brengen van vertrouwelijke gegevens door een trainee. De trainee zal er in de naleving van die clausule dus als eerste voor moeten zorgen dat casusposities voldoende zijn geanonimiseerd. Dit betekent dat ze niet herleidbaar zijn tot een bedrijf of accountant.

Algemene wet bestuursrecht (Awb)

Artikel 2.5 van de Awb verplicht een ieder die betrokken is bij de uitvoering van de taak van een bestuursorgaan en daarbij de beschikking krijgt over gegevens, waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, tot geheimhouding van die gegevens, behalve voor zover enig wettelijk voorschrift hem tot mededeling verplicht of uit zijn taak de noodzaak tot mededeling voortvloeit.

In de context van de wettelijke taak van de NBA om zorg te dragen voor de praktijkopleiding, bewerkstelligt dit artikel dat o.a. begeleiders, beoordelaars en examinatoren vertrouwelijke gegevens geheim moeten houden die hen bekend worden in de uitoefening van die functie. Zij zijn immers betrokken bij de uitvoering van een taak (zorg dragen voor de praktijkopleiding) van een bestuursorgaan (de NBA).

De bepaling is mede van toepassing op instellingen en daartoe behorende of daarvoor werkzame personen die door een bestuursorgaan worden betrokken bij de uitvoering van zijn taak, en op instellingen en daartoe behorende of daarvoor werkzame personen die een bij of krachtens de wet toegekende taak uitoefenen. Hieronder vallen ook medewerkers van de NBA en medewerkers van andere instellingen die namens de NBA onderdelen van de praktijkopleiding uitvoeren. Stagebureaus, onderwijsinstellingen en 'overige instellingen' zijn namelijk door middel van mandaatverlening bevoegd besluiten te nemen en handelingen te verrichten ter uitvoering van bepaalde bevoegdheden of taken met betrekking tot de praktijkopleiding.

Verordening op de praktijkopleidingen (verordening)

Artikel 12 bepaalt dat documenten in het portfolio geen gegevens betreffende geïdentificeerde natuurlijke personen, rechtspersonen of samenwerkingsverbanden bevatten, tenzij deze noodzakelijk zijn voor de uitvoering van de praktijkopleiding. Deze documenten moeten dus worden geanonimiseerd. Daarnaast verplicht het artikel de trainee tot geheimhouding van informatie die hem bekend wordt bij deelname aan plenaire bijeenkomsten, zoals intervisiegesprek of referaat, waarvan hij weet of behoort te weten dat deze vertrouwelijk is. Het is immers moeilijk om volledig uit te sluiten dat een trainee per abuis toch vertrouwelijke gegevens naar buiten brengt door bijvoorbeeld een verspreking.

Nadere voorschriften op de praktijkopleidingen (NVPO)

Artikel 35 van de NVPO bepaalt dat de trainee dit protocol naleeft.

Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Op basis van de AVG worden grenzen gesteld aan gebruik en opslag van en andere handelingen met persoonsgegevens. Persoonsgegevens mogen door organisaties alleen worden opgevraagd en opgeslagen indien daarmee een duidelijk doel wordt gediend. De meeste documenten met persoonsgegevens zullen daarom na bepaalde tijd moeten worden verwijderd, omdat ze niet meer het doel dienen waarvoor zij werden opgevraagd of gedownload. Doelen verschillen echter en daarmee gepaard gaande (redelijke) bewaartermijnen ook. De verplichting om documenten met betrekking tot de praktijkopleiding op basis van de Archiefwet voor een bepaalde tijd te bewaren geldt voor de NBA. De verplichting om praktijkopleidingsdocumenten die persoonsgegevens bevatten na een bepaalde tijd te verwijderen geldt voor de NBA en in het verlengde voor de instellingen en personen die namens de NBA bevoegdheden uitoefenen, zoals stagebureaus, onderwijs- en overige instellingen, examinatoren, beoordelaars, toezichthouders, praktijkbegeleiders, medewerkers van instellingen en stagebureaus etc. Daarbij is het belangrijk dat deze gegevens niet bij personen of instanties terecht komen, die geen toegang tot die gegevens zouden mogen hebben. We spreken dan van een datalek. Een datalek kan ontstaan door het falen van de beveiliging van een systeem als de ELO, maar ook doordat iemand bijvoorbeeld per ongeluk iets opstuurt naar de verkeerde persoon in zijn adresboek. Ernstigere datalekken - die nadelige gevolgen kunnen hebben voor de verwerking van persoonsgegevens - moeten worden gemeld aan de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).

De NBA heeft daarbij met verwerkers van informatie, zoals de leverancier van de ELO, verwerkersovereenkomsten gesloten om te waarborgen dat zij zich ook aan de afspraken met betrekking tot geheimhouding houden. NBA is daarnaast verantwoordelijk voor een goede beveiliging van de ELO.

Tabel: gebondenheid aan geheimhouding per categorie

Categorie	Wet- en regelgeving	Geheimhouding
Praktijkbegeleiders, beoordelaars, examinatoren, referaatbegeleiders, begeleiders van begeleidingsdagen, intervisiecoaches, toezichthouders, tevens accountant	VGBA, artikel 16(-18) Awb, artikel 2.5 AVG	Gebonden als accountant (VGBA) en als betrokkene bij de uitoefening van de taken van de NBA (Awb). Geheimhouding van gegevens met een vertrouwelijk karakter verplicht. Verwijderen van documenten die persoonsgegevens bevatten, die niet meer het doel dienen waarvoor zij zijn opgevraagd of gedownload.
Praktijkbegeleiders, begeleiders van begeleidingsdagen en intervisiecoaches, die geen accountant zijn ¹	Awb, artikel 2.5 AVG	Gebonden als betrokkene bij de uitoefening van de taken van de NBA namens die instellingen waaraan mandaat is verleend om onderdelen van de praktijkopleiding uit te voeren. Geheimhouding van gegevens met een vertrouwelijk karakter verplicht. Verwijderen van documenten die persoonsgegevens bevatten, die niet meer het doel dienen waarvoor zij zijn opgevraagd of gedownload.
Trainees	I.v.t.: geheimhoudingsclausule (volgend uit VGBA, artikel 19) NVPO, artikel 35	Op grond van de verantwoordelijkheid van de accountant onder wiens verantwoordelijkheid de trainee werkzaamheden uitvoert, is het niet toegestaan vertrouwelijke gegevens naar buiten te brengen. Trainee is gehouden aan geheimhouding in zijn schriftelijke en mondelinge uitingen m.b.t. de praktijkopleiding. Ook is geheimhouding verplicht van gegevens met een vertrouwelijk karakter die hem onverhoopt (b.v. door versprekingen) via andere trainees ter ore komen.
Medewerkers stagebureaus, onderwijsinstellingen, overige instellingen en medewerkers NBA bureau	Awb, artikel 2.5 AVG	Gebonden als betrokkene bij de uitvoering van de taken van de NBA als medewerker van de NBA of van een andere instelling die door middel van mandaatverlening bevoegd is onderdelen van de praktijkopleiding uit te voeren. Geheimhouding van gegevens met een vertrouwelijk karakter verplicht. Verwijderen van documenten die persoonsgegevens bevatten, die niet meer het doel dienen waarvoor zij zijn opgevraagd of gedownload. Meldplicht datalekken stagebureaus, onderwijsinstellingen en overige instellingen.

Specifieke regelgeving ten aanzien van de geheimhouding, zoals bijvoorbeeld art. 67 AWR voor trainees werkzaam bij de Belastingdienst, blijft onverkort van toepassing.

¹ Aan beoordelaars, examinatoren, referaatbegeleiders en toezichthouders is de eis gesteld dat zij accountant zijn, als bedoeld in artikel 1 van de Wet op het accountantsberoep.

Alternatieven

Er zijn situaties denkbaar waarin dit protocol niet voldoende waarborgen voor geheimhouding kan bieden, omdat het niet mogelijk is om te anonimiseren. Indien de praktijkopleiding bij een IAD wordt gevolgd, is een casuspositie die daar is uitgevoerd automatisch herleidbaar. Door intervisiegesprekken en referaten intern te organiseren kunnen zorgen over vertrouwelijkheid van informatie met betrekking tot die elementen (grotendeels) worden ondervangen. Aantallen trainees binnen IAD's zijn echter klein, waardoor het moeilijk kan zijn om de minimale omvang van intervisie- en referaatgroepen te halen. In overleg met de Raad voor de praktijkopleidingen kan in een dergelijk geval worden gekeken naar een alternatieve invulling, mits deze in lijn is met de bedoelingen van genoemde elementen in de praktijkopleiding. Stagebureaus kunnen hiervoor zelf voorstellen doen. Gedacht kan bijvoorbeeld worden aan het betrekken van andere collega's binnen het bedrijf, waar de trainee werkzaam is, bij intervisiegesprekken of in referaatgroepen.

Gedragsregels

Begripsbepalingen

- a. *Praktijkopleidingsdocumenten*: schriftelijke vastleggingen, die de trainee in het kader van de praktijkopleiding doet, waarvan (tevens) anderen dan de accountant onder wiens verantwoordelijkheid hij of zij werkzaamheden verricht, vanuit hun betrokkenheid bij de praktijkopleiding kennis moeten of kunnen nemen.
- b. *ELO*: De digitale omgeving waarin het praktijkopleidingsdossier, als bedoeld in artikel 16 van de Nadere Voorschriften op de Praktijkopleidingen, van de trainee wordt opgebouwd. Dit dossier bevat onder meer praktijkopleidingsdocumenten en beoordelingen.
- c. *Praktijkopleidingsfunctionaris*: een natuurlijke persoon die vanuit een begeleidende, toetsende of ondersteunende rol betrokken is bij de praktijkopleiding.
- d. *Datalek*: een inbreuk op de beveiliging die per ongeluk of op onrechtmatige wijze leidt tot de vernietiging, het verlies, de wijziging of de ongeoorloofde verstrekking van of de ongeoorloofde toegang tot doorgezonden, opgeslagen of anderszins verwerkte gegevens.

Gedragsregels trainees

1. De trainee neemt in zijn praktijkopleidingsdocumenten geen unieke kenmerken van bedrijven, cliënten, accountants of adviseurs op, waardoor de identiteit hiervan te herleiden is.
2. De trainee anonimiseert, fingeert of beperkt in de praktijkopleidingsdocumenten bedrijfs-/ cliëntgegevens, op die wijze zodat de beschrijving van de werkzaamheden die hij heeft uitgevoerd, de rol die hij speelde en de dilemma's waarmee hij is geconfronteerd in essentie voldoende met de werkelijkheid overeenkomen.
3. Trainee en praktijkbegeleider zijn zich bewust van de gevoeligheid van bepaalde informatie en maken een weldoordachte keuze om bepaalde dilemma's (referaat) al dan niet te kiezen en gegevens wel of niet op te nemen of te figneren.
4. De trainee vermeldt in de praktijkopleidingsdocumenten geen namen van functionarissen, anders dan die van de praktijkopleidingsfunctionarissen, maar beperkt zich tot de functieomschrijving.
5. De trainee volgt interne procedures van het stagebureau ter zake van in- en afstemming over praktijkopleidingsdocumenten, alvorens deze aan praktijkopleidingsfunctionarissen buiten de werkring worden voorgelegd.
6. De trainee die overstapt naar een andere werkgever volgt interne procedures van het stagebureau ter zake van in- en afstemming over (anonimisering van) praktijkopleidingsdocumenten, alvorens de dossieroverdracht plaatsvindt.
7. De trainee vermeldt tijdens de referaatbijeenkomsten, intervisiegesprekken en begeleidingsdagen geen unieke kenmerken van bedrijven of cliënten, waardoor de identiteit hiervan te herleiden is.
8. De trainee die werkzaam is in een omgeving waar specifieke regelgeving geldt ten aanzien van de geheimhouding, houdt zich te allen tijde aan de regelgeving.
9. De trainee vermeldt tijdens referaatbijeenkomsten, intervisiegesprekken en begeleidingsdagen geen namen van functionarissen.
10. De trainee houdt vertrouwelijke informatie, waar hij onverhoopt tijdens een referaatbijeenkomst, intervisiegesprek of begeleidingsdag kennis van heeft genomen, geheim.
11. De trainee tekent vooraf aan zijn deelname aan een referaatgroep, intervisiegesprek, begeleidingsdag en examen de door de NBA hiervoor beschikbaar gestelde geheimhoudingsverklaring, al dan niet aangevuld met interne geheimhoudingsbepalingen van het stagebureau of de opdrachtgever.
12. De trainee wijst zijn mede-trainee erop indien hij van mening is dat hij zijn geheimhoudingsplicht niet naleeft.
13. De trainee maakt gebruik van de ELO om zijn praktijkopleidingsdocumenten in te dienen bij of beschikbaar te stellen aan de praktijkopleidingsfunctionarissen, die ten aanzien van deze documenten een begeleidende, beoordelende of ondersteunende rol hebben, en voor zover zij toegang hebben tot het portfolio van de trainee in de ELO.

14. De trainee zorgt ervoor dat documenten zo veilig mogelijk worden gedeeld met praktijkopleidingsfunctionarissen. Hierbij kan worden gedacht aan:
  - documenten die niet via de ELO (kunnen) worden ingediend (bijv. wanneer de trainee het referaat of de begeleidingsdag buiten de omgeving van het stagebureau volgt) uitsluitend via e-mail verzenden indien zij zijn beveiligd met wachtwoorden;
  - documenten uitsluitend vanuit en naar mailboxen versturen die met een encryptie/ versleuteling werken;
  - documenten uitsluitend via (andere) online diensten versturen indien deze veilig zijn;
  - koppelen van het zakelijke e-mailadres aan de ELO-account.
15. De trainee slaat buiten het netwerk van zijn werkgever geen documenten op, die nog niet zijn ontdaan van vertrouwelijke gegevens.
16. De trainee deelt zijn inloggegevens van de ELO niet met anderen.
17. De trainee die per abuis een document, dat persoonsgegevens van een ander bevat, deelt² met een persoon of instantie, die geen toegang tot deze gegevens zou mogen hebben, meldt dit aan de persoon die het betreft.
18. De trainee die het falen van de beveiliging van de ELO constateert, meldt dit aan de NBA door het sturen van een e-mail aan privacy@nba.nl.

Gedagsregels praktijkopleidingsfunctionarissen (aanvullend)

1. Een praktijkopleidingsfunctionaris handelt naar analogie van de gedragsregels die gelden voor trainees.
2. Een praktijkopleidingsfunctionaris corrigeert trainees, wanneer zij hun geheimhoudingsplicht niet naleven, zowel in hun praktijkopleidingsdocumenten als in mondelinge uitingen.
3. Indien een praktijkopleidingsfunctionaris kennisneemt van een praktijkopleidingsdocument, dat niet is ontdaan van vertrouwelijke gegevens, laat hij het document door de trainee aanpassen zodanig dat geen sprake meer is van herleidbaarheid. Indien het document reeds in het portfolio in de ELO is opgenomen, dient dit te worden verwijderd.
4. Een praktijkopleidingsfunctionaris ziet er op toe dat de verspreidingskring van praktijkopleidingsdocumenten beperkt blijft tot diegenen die vanuit hun functie betrokken zijn bij desbetreffend praktijkopleidingsdossier. Indien een praktijkopleidingsfunctionaris deze kring uit wenst te breiden, bijvoorbeeld voor een 2nd opinion, dient hiervoor toestemming te worden verkregen van het stagebureau en de trainee.
5. De praktijkopleidingsfunctionaris verwijdert documenten die niet meer het (bij betrokkenen bekende) doel dienen waarvoor zij werden opgevraagd, gedownload of uitgeprint binnen vier weken nadat dit doel niet meer van toepassing is.
6. Een praktijkopleidingsfunctionaris, die optreedt namens een stagebureau, onderwijsinstelling of overige instelling, die per abuis een document, dat persoonsgegevens van een ander bevat, deelt² met een persoon of instantie, die geen toegang tot deze gegevens zou mogen hebben, meldt dit aan desbetreffend stagebureau, onderwijsinstelling of overige instelling.
7. Een toezichthouder of examiner, die per abuis een document, dat persoonsgegevens van een ander bevat, deelt² met een persoon of instantie, die geen toegang tot deze gegevens zou mogen hebben, meldt dit aan de NBA door het sturen van een e-mail aan privacy@nba.nl.
8. Een praktijkopleidingsfunctionaris die het falen van de beveiliging van de ELO of van mijnstagebureau.nl constateert, meldt dit aan de NBA door het sturen van een e-mail aan privacy@nba.nl.
9. Stagebureaus stellen aanvullende interne regels op om geheimhouding binnen hun eigen organisatie te waarborgen.
10. Stagebureaus c.q. werkgevers nemen met betrekking tot het gebruiken van (geanonimiseerde) klantinformatie in het kader van de praktijkopleiding hun verantwoordelijkheid in de relatie met hun klanten.

² Bij 'delen' van documenten moet niet alleen worden gedacht aan overhandigen, versturen of 'wegnemen door anderen' van documenten. Documenten worden ook 'gedeeld' wanneer bijvoorbeeld sprake is van verlies, diefstal, verkopen of weggeven van USB-sticks of laptops, die documenten met vertrouwelijke gegevens bevatten.

11. NBA medewerkers geven aan toezichthouders niet eerder toegang tot een portfolio van een trainee, dan nadat het stagebureau hiervan op de hoogte is gesteld en ten minste een week de tijd heeft gekregen om het dossier te controleren op en te ontdoen van vertrouwelijke gegevens.

Melding datalekken aan Autoriteit Persoonsgegevens (AP) en/ of betrokkenen

Indien een datalek een grote kans op nadelige gevolgen heeft voor de bescherming van de verwerkte persoonsgegevens, moet dit worden gemeld aan de AP. Indien het daarbij waarschijnlijk is dat het ongunstige gevolgen heeft voor de persoonlijke levenssfeer van betrokkene(n), moet(en) deze betrokkene(n) mogelijk ook worden ingelicht. Entiteiten, zoals stagebureaus (m.u.v. het NBA stagebureau), onderwijsinstellingen en overige instellingen, dienen datalekken die zijn veroorzaakt door praktijkopleidingsfunctionarissen die onder hun verantwoordelijkheid opereren, zelf te beoordelen en in voorkomend geval te melden bij de AP. De NBA is verantwoordelijk voor het melden van lekken veroorzaakt door praktijkopleidingsfunctionarissen die rechtstreeks onder haar verantwoordelijkheid opereren, zoals toezichthouders, examinatoren, leden van de Raad voor de praktijkopleidingen en medewerkers, en voor lekken die worden veroorzaakt als gevolg van het falen van de beveiliging van de ELO.

Voor het melden van datalekken geldt derhalve het volgende:

- a. NBA, stagebureau, onderwijsinstelling of overige instelling beoordeelt of een gemeld beveiligingsincident een datalek is dat moet worden gemeld aan de Autoriteit Persoonsgegevens en in voorkomend geval aan de betrokkene(n).
- b. De NBA meldt een meldingsplichtig datalek, veroorzaakt door een praktijkopleidingsfunctionaris of trainee die onder zijn of haar (directe) verantwoordelijkheid valt, aan de Autoriteit Persoonsgegevens en indien aan de orde aan de betrokkene(n) zelf.
- c. De NBA meldt een meldingsplichtig datalek, veroorzaakt door het falen van de beveiliging van de ELO, mijnstagebureau.nl of ander geautomatiseerd systeem waarvoor zij verwerkingsverantwoordelijke is aan de Autoriteit Persoonsgegevens en indien aan de orde aan de betrokkene(n) zelf.
- d. Een stagebureau (met uitzondering van het NBA stagebureau), onderwijsinstelling of overige instelling meldt een datalek, veroorzaakt door een praktijkopleidingsfunctionaris of trainee die onder zijn of haar verantwoordelijkheid valt aan de Autoriteit Persoonsgegevens en indien aan de orde aan de betrokkene(n) zelf.
- e. Een stagebureau dat het falen van de beveiliging van de ELO constateert, meldt dit aan de NBA door het sturen van een e-mail aan privacy@nba.nl.

